

О. В. Козаченко

ПОНЯТТЯ ТА ВЛАСТИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ

Останнім часом категорія кримінально-правового заходу стала об'єктом підвищеної уваги з боку як представників кримінально-правової доктрини, які використовують відповідне поняття під час визначення такої важливої форми кримінальної відповідальності, як покарання, так і практиків, на яких покладається обов'язок застосування окремих форм кримінально-правового впливу. Така ситуація актуалізувала проведення низки досліджень представниками української кримінально-правової науки, серед яких базовими є розвідки Л.В. Багрій-Шахматова, Ю.В. Бауліна, В.М. Бурдіна, В.О. Глушкова, Н.О. Гудорової, В.В. Голіни, В.К. Грищука, Т.А. Денисової, О.О. Дудорова, О.М. Костенка, В.О. Меркулової, А.А. Музики, О.В. Надена, М.І. Панова, Є.О. Письменського, Ю.А. Пономаренка, Є.Л. Стрельцова, В.Я. Тація, В.О. Тулякова, В.І. Тютюгіна, П.Л. Фріса, М.І. Хавронюка, П.В. Хряпінського та багатьох інших учених, які вивчали змістовні й суттєві властивості як окремих видів кримінально-правових заходів впливу, так і системи в цілому. Однак з огляду на те, що категорія кримінально-правового заходу для кримінально-правового регулювання й доктрини має ключовий характер, існує нагальна потреба у визначенні заходу кримінально-правового впливу незалежно від його видової належності та тієї ролі, яку такий захід відіграє в системі прийомів і способів правового впливу.

Під час формулювання поняття кримінально-правового заходу в українській кримінально-правовій доктрині склалося декілька підходів, які мають як безумовно позитивний характер, так і окремі недоліки.

Адепти першого підходу пропонують відмовитись від спроб визначення змістовних характеристик і властивостей кримінально-правового заходу та характеризувати його винятково як складне системне кримінально-правове явище, що не має самостійної цінності, а тому може визначатись через просте перерахування форм свого нормативного закріплення. Так, Л.В. Багрій-Шахматов запропонував розглядати під кримінально-правови-

ми заходами нормативно визначені форми реалізації кримінальної відповідальності. До них, по-перше, належать усі заходи, передбачені в кримінальному законодавстві (покарання та інші заходи кримінально-правового характеру); по-друге, заходи кримінально-процесуального примусу - це заходи, що мають супутній відносно реалізації кримінальної відповідальності характер; по-третє, заходи адміністративно-правового примусу - це примусові заходи, які передбачаються правилами адміністративного нагляду [1, с. 117]. Аналогічну позицію висловлюють В.К. Гришук [2, с. 141], М.І. Хавронюк [3, с. 6-7], Ю.А. Пономаренко [4, с. 66], М.Г. Сорочинський [5, с. 10] та інші представники української кримінально-правової науки. Позитивний характер зазначеного підходу полягає в тому, що під час його застосування чітко окреслюється коло заходів кримінально-правового характеру та створюється підґрунтя для розмежування заходів правового впливу різної галузевої належності. Водночас досліджуваний підхід не супроводжується визначенням суттєвих і змістовних ознак самого кримінально-правового заходу, що залишає багато питань щодо його характеристик і властивостей, які надають можливість не лише усвідомити місце та роль зазначених заходів у системі кримінально-правового регулювання, а й визначити коло заходів, які недостатньо обґрунтовано вчені відносять до заходів інших галузей права.

Представники другого підходу пропонують визначати кримінально-правовий захід через аналогічні або тотожні правові категорії, які, на їх думку, щодо заходу мають елементарний характер, тому на їх основі може будуватись визначення заходу кримінально-правового впливу. У межах цього підходу найбільш вразливими для критики варто визнати позиції тих науковців, які пропонують визначати кримінально-правовий захід через саму категорію заходу. Так, І.І. Митрофанов зазначає, що засоби кримінально-правового впливу - це засоби, що застосовуються до особи, яка вчинила передбачене Кримінальним кодексом України суспільно небезпечне винне діяння (дію чи бездіяльність), та полягають у передбаченій цим кодексом негативній, справедливій і невідворотній оцінці (засудженні) вчиненого діяння й особи, яка його вчинила, а в необхідних випадках - у позбавленні або обмеженні прав і свобод цієї особи [6, с. 451]. Аналогічну позицію займає Н.О. Гуторова, яка пропонує під заходами кримінально-правового характеру розуміти встановлені кримінальним законодавством заходи, які застосовуються в разі вчинення передбаченого Кримінальним кодексом України діяння та полягають у погіршенні правового статусу особи [7, с. 19]. За такого підходу до аналізу поняття кримінально-правового заходу залишаються невизначеними ті структурні елементи заходів правового впливу, з використанням яких створюється механізм правового впливу, притаманний саме кримінальному праву в процесі пошуку відповідних правових наслідків вчинення злочинного діяння.

На особливу увагу як такий, що є найбільш прийнятним для сучасного кримінального права України, заслуговує підхід дослідників, які пропонують визначати кримінально-правовий захід не через застосування тотож-

ної категорії заходу, а через категоріальний апарат, що адекватно передає змістовні особливості аналізованого поняття. Так, А.М. Ященко пропонує під заходами кримінального характеру розуміти засоби впливу, передбачені законом про кримінальну відповідальність за вчинення злочинного чи зовні схожого на нього діяння або суспільно небезпечного діяння, передбаченого Особливою частиною Кримінального кодексу України, пов'язані з обмеженнями чи позбавленнями найбільш значимих для людини прав і свобод, звільненням особи від кримінальної відповідальності й покарання або навіть її непритягненням до такої відповідальності та спрямовані на досягнення соціально корисних цілей [8, с. 781]. Такого підходу дотримуються В.М. Вечерова [9, с. 126], І.А. Лозинська [10, с. 188] та інші представники кримінально-правової доктрини.

Звертаючись до дефініції заходу кримінально-правового характеру, варто зазначити, що під ним необхідно розуміти систему прийомів і способів здійснення примусового й реабілітаційно-заохочувального впливу держави на кримінальні практики (кримінальні правопорушення, об'єктивно протиправні діяння, зловживання правом тощо), правомірну поведінку, яка здійснюється на підставі закону та детермінується культурним середовищем, що склалось у конкретно-історичних умовах розвитку суспільства. Запропоноване визначення дає підстави для висновку, що кожний захід кримінально-правового впливу формується на засадах необхідного збалансування закладеного в ньому примусового й заохочувального потенціалу шляхом поєднання прийомів і способів здійснення впливу на кримінальні практики, властивості яких визначаються як особливостями методу кримінального права, так і змістовними характеристиками окремого виду кримінально-правового заходу. Наприклад, застосування такого кримінально-правового заходу, як примусовий захід виховного характеру, базується на першочерговому використанні примусу як способу впливу на поведінку особи, яка не досягла повноліття, а використанні при цьому прийомів свідчать, що поставлені перед цим заходом цілі (корегування поведінки неповнолітньої особи через морально-етичні переживання, матеріальні втрати, відчуття виховного впливу з боку батьків або осіб, які їх замінюють, ізоляцію особи від соціального оточення з поміщенням у спеціалізовані установи для підвищення інтенсивності виховного впливу тощо) не виключають також використання заохочень. Однак примус як спосіб правового регулювання є домінуючим, тому в цілому захід обґрунтовано належить до групи примусових. У свою чергу реабілітаційно-заохочувальні заходи будуються на домінуванні заохочення як особливого способу здійснення правового впливу, а прийоми, які при цьому використовуються, відзначаються намаганням не лише заохотити, а й певною мірою примусити особу до позитивної посткримінальної поведінки. Таким чином, кожний захід кримінально-правового характеру визначається домінуючим способом впливу - примусом або заохоченням (що у свою чергу дає підстави для виділення двох видів заходів кримінально-правового характеру: примусових і заохочувально-реабілі-

таційних), а також прийомами, притаманними тому чи іншому заходу кримінально-правового характеру.

Доречно зазначити, що використана українським законодавцем мовна конструкція «заходи кримінально-правового характеру» є не досить вдалою, оскільки її використання супроводжується значними труднощами. Так, під час визначення юридичної природи примусових заходів медичного характеру їх повна характеристика може бути представлена мовною конфігурацією «заходи кримінально-правового характеру - примусові заходи медичного характеру», яка є штучно складною та супроводжується тавтологією. Вважаємо, що більш вдалим є термін «кримінально-правові заходи», який саме буде використовуватись у подальшому викладі.

Усі властивості кримінально-правових заходів можна поділити на такі, що мають об'єктивний характер, і такі, яким притаманний суб'єктивний характер.

Суттєвою ознакою кримінально-правових заходів об'єктивного характеру, яка водночас уособлює цілеспрямованість їх застосування в процесі здійснення кримінально-правового впливу, є соціальна справедливість. Визначення соціальної справедливості як мети застосування системи кримінально-правових заходів вимагає звернення до характеристики цього поняття в контексті здійснення кримінально-правового впливу. Загальновідомо, що соціальна справедливість являє собою основний елемент соціальних відносин, який є похідним від рівних і справедливих можливостей кожної людини щодо реалізації власного потенціалу. З юридичної позиції соціальна справедливість розглядається як відповідність між правами й обов'язками, між діянням і відданям, між працею та винагородою. З кримінально-правової позиції соціальна справедливість характеризується відповідністю між протиправними діяннями й примусовими заходами кримінально-правового впливу, між правомірною постзлочинною поведінкою та реабілітаційно-заохочувальними заходами, між заподіяною шкодою й заходами щодо її відшкодування чи компенсації.

Соціальна справедливість в умовах домінування принципу верховенства права є більш складним явищем, ніж у традиційному розумінні відповідності між злочином і покаранням. Сучасний підхід до аналізу інструментальних характеристик кримінально-правових заходів вимагає зосередження уваги на чотирьох напрямках забезпечення відповідності: 1) відповідність між суспільно небезпечним діянням і примусовими кримінально-правовими заходами, що застосовуються до особи, яка його вчинила; 2) відповідність між шкодою, завданими збитками та заходами реституційно-компенсаційного характеру; 3) відповідність між позитивною постзлочинною поведінкою та реабілітаційно-заохочувальними заходами; 4) пошук узгодженості між інтересами людини, суспільства й держави.

Таким чином, застосування кримінально-правових заходів має супроводжуватись або відновленням стану соціальної справедливості, який було порушено вчиненням діянням з ознаками злочину, що досягається застосуванням примусових заходів кримінально-правового впливу, необхідних

і достатніх у певних умовах вчинення кримінально протиправного діяння, або формуванням стану соціальної справедливості шляхом застосування реабілітаційно-заохочувальних заходів за результатами справедливої оцінки постзлочинної поведінки особи.

Крім зазначеної мети, об'єктивні властивості кримінально-правових заходів репрезентуються в підставах застосування кримінально-правового впливу, якими виступають такі явища: *злочини*, у разі вчинення яких застосовується покарання, примусові заходи виховного характеру до осіб, які досягли віку кримінальної відповідальності, та інші кримінально-правові заходи; у майбутньому *кримінальні проступки*, під якими варто розуміти незлочинне кримінально каране діяння; *об'єктивно протиправні діяння*, вчинення яких супроводжується застосуванням примусових заходів медичного характеру, реституційно-компенсаційних заходів, примусових заходів виховного характеру до осіб, які досягли 11-річного віку, проте не досягли віку кримінальної відповідальності тощо; *зловживання правом*, що забезпечує застосування таких заходів впливу, як примусове лікування, спеціальна конфіскація, кримінально-правові заходи до юридичних осіб тощо; *позитивні постзлочинні діяння* (активна постзлочинна поведінка й події у вигляді певного стану (наприклад, вагітності, психічного захворювання тощо) або закінчення певного строку), якими обґрунтовується здійснення реабілітаційно-заохочувального впливу шляхом застосування відповідних кримінально-правових заходів.

Варто зазначити, що всі наведені підстави застосування кримінально-правових заходів як прямо (покарання, примусові заходи виховного характеру), так і побіжно (судимість, примусове лікування, кримінально-правові заходи превентивно-профілактичного характеру, кримінально-правові заходи, що застосовуються до юридичних осіб) пов'язуються з вчиненням діяння, яке передбачається кримінальним законом як злочин. Саме цей зв'язок визначає кримінально-правову природу заходів впливу, що застосовується в умовах реалізації положень кримінального права.

При цьому необхідно враховувати, що підстави для застосування кримінально-правових заходів мають об'єктивний характер, наскільки об'єктивним є процес криміналізації, через який здійснюється охорона (захист) соціальних цінностей шляхом можливого застосування кримінально-правових заходів. Відповідно, визначаючи об'єктивні ознаки кримінально-правових заходів, варто враховувати, що підставою для застосування кримінально-правових заходів виступає суспільно небезпечне діяння, яке водночас характеризується протиправним характером та посягає на охоронювану законом систему соціальних цінностей, що склалась як результат генезису культури суспільства, підтвердила свою значущість в умовах розвитку соціального середовища та за своїм змістом вимагає поширення охоронної функції кримінального права.

Коло цінностей, які є об'єктом кримінально-правової охорони, можна умовно поділити на два види: 1) цінності незаперечного характеру, система яких базується на визнанні природних прав і свобод людини, що отри-

мують ціннісний характер не через їх визнання державними установами, а через загальносоціальне визнання їх об'єктивного характеру; 2) цінності мінливого характеру, що являють собою коло об'єктів, межі якого визначаються рівнем культурного розвитку суспільства, його сучасними надбаннями [11]. Так, наприклад, життя, здоров'я, честь, гідність, власність були об'єктом кримінально-правової охорони протягом усього часу функціонування кримінального права, тоді як політичні права, відносини щодо використання комп'ютерів, мир і безпека людства, здоров'я населення стали результатом досягнення певного рівня розвитку цивілізації. Об'єктивність під час визначення кола об'єктів кримінально-правової охорони (захисту) забезпечує об'єктивність заходів кримінально-правового характеру, які застосовуються в разі посягання на них у процесі вчинення діяння, передбаченого кримінальним законом як злочин.

Окремою об'єктивною ознакою кримінально-правових заходів необхідно визнати критерії культуро-антропологічної легітимності (допустимості) використання як окремих видів таких заходів, так і системи в цілому. Вважаємо, що кримінально-правові заходи повинні формуватись на засадах апробованої доцільності, відповідності ментальним, у тому числі культурним, особливостям розвитку українського суспільства. Проведене історичне дослідження [12] переконує, що формування системи кримінально-правових заходів, які застосовувались на різних етапах розвитку українського суспільства, та структура такої системи визначаються соціальною сприйнятливістю заходів впливу на поведінку особи. Така особа, по-перше, не характеризується надлишковою жорстокістю щодо особи, яка вчинила злочин; по-друге, вирізняється гуманним ставленням до суб'єктів зі спеціальними властивостями (неосудних, малолітніх осіб); по-третє, відзначається уважним ставленням до потерпілої особи, що супроводжується створенням сприятливих умов для відновлення її дозлочинного стану; по-четверте, обґрунтовує необхідність широкого застосування альтернативних форм впливу на поведінку особи, що створює умови для розширення підсистеми кримінально-правових заходів, не пов'язаних із покаранням; по-п'яте, допускає широке застосування звільнення від покарання на соціально обґрунтованих засадах.

Проголошений пошук балансу між приватними й публічними засадами застосування кримінально-правових заходів (забезпечення правової регламентації видових особливостей таких заходів, нормативне регламентування підстав їх застосування, зміни чи скасування) вимагає свого вирішення. Нормативне визначення та культурологічна доцільність такого акту не вступає в логічне протиріччя з огляду на суттєву й змістовну єдність права та культури, у якій право, характеризуючись особливостями, своїм корінням сягає культури, отримуючи від неї інформацію про сприйнятливість соціальним середовищем правових форм впливу на поведінку особи, у діяннях якої є ознаки злочину. Очевидною є відсутність жорсткого розмежування між культурологічними та правовими властивостями кримінально-правових заходів, однак контур переходу від культурологічних до

нормативних характеристик здійснюється за суб'єктивним спрямуванням, що визначає трансформування культурологічних цінностей у правову форму. За вказаних умов кримінально-правові заходи в сучасному вимірі не можуть мати жорстокий характер і супроводжуватися використанням знущання, глузування, неповажливого ставлення до особи.

Змістовні властивості кримінально-правових заходів із суб'єктивною природою проявляються насамперед під час визначення кола осіб, до яких застосовуються вказані заходи, що за обсягом є значно ширшим, ніж коло осіб, які визнаються суб'єктами злочину. Так, якщо загальним суб'єктом злочину визнається фізична особа, яка досягла віку кримінальної відповідальності та є осудною (ч. 1 ст. 18 Кримінального кодексу України), то суб'єктом кримінально-правових заходів, крім зазначених осіб, до яких застосовуються такі кримінально-правові заходи, як покарання, є такі особи: а) неосудні й обмежено осудні особи, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру; б) особи, які не досягли віку кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру; в) юридичні особи; г) інші особи, які за законом зобов'язані відшкодувати заподіяну злочинним діянням шкоду в процесі застосування реституційно-компенсаційних заходів; ґ) раніше судимі особи, до яких можуть застосовуватись превентивно-профілактичні заходи; д) іноземці та особи без громадянства із застосуванням екстрадиції як особливого заходу забезпечення; е) засуджені, до яких застосовуються реабілітаційно-заохочувальні заходи. Отже, суб'єктивний склад кримінально-правових заходів характеризується наявністю загального (співпадаючого з ознаками суб'єкта злочину), спеціального (з наявністю додаткових ознак поряд з ознаками суб'єкта злочину) та особливого (з відсутністю певних ознак суб'єкта злочину) видів суб'єктів, до яких можуть застосовуватись певні види заходів кримінально-правового впливу.

Крім того, суб'єктивні властивості кримінально-правових заходів виражаються в процесуальній складовій, яка забезпечує застосування того чи іншого кримінально-правового заходу з огляду на особливості як самого діяння, так і особи, що його вчинила. Процесуальний аспект суб'єктивних властивостей кримінально-правових заходів знаходить своє відображення в судовому розсуді (судовій дискреції), під яким розуміють правозастосовну інтелектуально-вольову діяльність, що здійснюється в межах, визначених кримінальним і кримінальним процесуальним законодавством, та полягає в обґрунтованому й неупередженому виборі одного з варіантів рішення під час здійснення кримінального провадження в частині застосування кримінально-правових заходів.

Зазначена процесуальна властивість кримінально-правових заходів в умовах здійснення конкретного кримінального провадження забезпечує реалізацію положення, відповідно до якого застосування кримінально-правових заходів здійснюється з метою забезпечення необхідного й достатнього впливу, вид і межі якого визначаються на засадах внутрішнього переконання тих осіб, які наділяються відповідним процесуальним правом.

Сучасне розуміння кримінально-правових заходів, які отримали нормативне закріплення як у кримінальному законі, так і в нормативних актах іншої галузевої належності, проте характеризуються кримінально-правовою природою здійснюваного впливу, дає можливість виділити об'єктивні й суб'єктивні властивості цих заходів, до яких належать такі: 1) соціальна справедливість як визначальна мета їх використання; 2) підстави застосування заходу кримінально-правового впливу; 3) культуро-антропологічне обґрунтування допустимості та доцільності застосування певного кримінально-правового заходу; 4) визначення кола осіб, до яких може застосовуватись кримінально-правовий захід; 5) процесуальний аспект кримінально-правового заходу, який знаходить відображення в застосуванні судового розсуду.

Література

1. Багрий-Шахматов Л.В. Социально-правовые проблемы уголовной ответственности и формы ее реализации / Л.В. Багрий-Шахматов. - О. : ООО «Дизайн и полиграфия», 2000. - 566 с.
2. Гришук В.К. Кримінальне право України. Загальна частина : [навч. посібник] / В.К. Гришук. - К. : Ін Юре, 2007. - 568 с.
3. Хавронюк М.І. Заходи кримінально-правового впливу: які вони бувають? / М.І. Хавронюк // Юридичний вісник України. - 2013. - № 21(934). - С. 6-7.
4. Пономаренко Ю.А. Заходи безпеки за кримінальним правом України / Ю.А. Пономаренко // Вісник прокуратури. - 2011. - № 9. - С. 64-72.
5. Сорочинський М.Г. Попередження злочинності засобами кримінального права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / М.Г. Сорочинський ; Одеська нац. юрид. академія. - О., 2004. - 18 с.
6. Митрофанов І.І. Кримінально-правові засоби впливу на осіб, які вчинили злочини : [монографія] / І.І. Митрофанов. - Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2009. - 488 с.
7. Гуторова Н.О. Заходи кримінально-правового характеру / Н.О. Гуторова // Заходи кримінально-правового впливу: проблеми нормативної регламентації та ефективності застосування : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 7 лютого 2014 р.) / відп. ред. С.В. Ківалов. - О. : ВД «Гельветика», 2014. - С. 18-20.
8. Ященко А.М. Заходи кримінально-правового характеру: поняття, зміст і сутність / А.М. Ященко // Форум права. - 2013. - № 3. - С. 775-783.
9. Вечерова Є.М. Заходи кримінально-правового впливу на злочини: поняття, умови застосування та види / Є.М. Вечерова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. - 2011. - № 2. - С. 124-126.
10. Лозінська І.А. До питання про поняття та зміст заходів кримінально-правового характеру / І.А. Лозінська // Вісник Кримінологічної асоціації України. - 2014. - № 8. - С. 185-192.
11. Козаченко О.В. Антроподицея як підґрунтя для підвищення ефективності кримінального права / О.В. Козаченко // Кримінологія в Україні та протидія злочинності : зб. наук. статей / за ред. М.П. Орзіха, В.М. Дрьоміна. - О. : Фенікс, 2008. - С. 130-136.
12. Козаченко О.В. Культурологічний вимір парадигми сучасного кримінального права / О.В. Козаченко // Право України. - 2009. - № 5. - С. 121-126.

А н о т а ц і я

Козаченко О. В. Поняття та властивості кримінально-правових заходів. – Стаття.

У статті на підставі проведеного аналізу наукових поглядів представників української кримінально-правової доктрини запропоновано новий підхід до визначення кримінально-правових заходів як системи прийомів і способів примусового й реабілітаційно-заохочувального впливу держави на кримінальні практики, правомірну постзлочинну поведінку особи, що детермінується культурним середовищем, яке склалось у конкретно-історичних умовах. Крім того, на підставі дослідження із застосуванням культуро-антропологічної методології виділено об'єктивні та суб'єктивні властивості кримінально-правових заходів, до яких віднесено мету й підстави здійснення кримінально-правового впливу в процесі застосування кримінально-правових заходів, культуро-антропологічне обґрунтування допустимості та доцільності застосування заходів зазначеної галузі права, суб'єктів, щодо яких здійснюється правовий вплив і судовий розсуд, що уособлює процесуальний аспект кримінально-правового заходу.

Ключові слова: кримінально-правовий захід, соціальна справедливість, підстави застосування кримінально-правових заходів, культуро-антропологічна доцільність, суб'єкти застосування кримінально-правових заходів, судовий розсуд.

А н н о т а ц и я

Козаченко А. В. Понятие и свойства уголовно-правовых мер. – Статья.

В статье на основании проведенного анализа научных взглядов представителей украинской уголовно-правовой доктрины предложен новый подход к определению уголовно-правовых мер как системы приемов и способов принудительного и реабилитационно-поощрительного влияния государства на криминальные практики, правомерное постпреступное поведение лица, детерминированное культурной средой, которая сложилась в конкретно-исторических условиях. Кроме того, на основании исследования с применением культуро-антропологической методологии выделены объективные и субъективные свойства уголовно-правовых мер, к которым отнесены цель и основания осуществления уголовно-правового воздействия в процессе применения уголовно-правовых мер, культуро-антропологическое обоснование допустимости и целесообразности применения мер указанной отрасли права, субъекты, в отношении которых осуществляется правовое воздействие и судебское усмотрение, олицетворяющее процессуальный аспект уголовно-правовой меры.

Ключевые слова: уголовно-правовая мера, социальная справедливость, основания применения уголовно-правовых мер, культуро-антропологическая целесообразность, субъекты применения уголовно-правовых мер, судебское усмотрение.

S u m m a r y

Kozachenko O. V. The concept and properties of criminal law measures. – Article.

The article is based on the analysis of scientific views of the Ukrainian criminal law doctrine proposed a new approach to the definition of criminal measures as a system of techniques and methods of enforcement and rehabilitation and the promotional impact of the state on criminal practice, good behavior after the crime, determined that cultural environment that has developed in the specific historical conditions. Also in the article on the basis of the analysis with the use of cultural and anthropological methodologies with objective and subjective color properties of criminal measures. These properties included the purport implementation and reasons of legal impact in the application of criminal measures, cultural and anthropological impact of justification in the application of the said law, subject, in respect of which legal effect and the right to choose judges, reflecting the procedural aspect criminal law measure.

Key words: criminal law measure, social justice, application of criminal law measure, cultural and anthropological feasibility, subjects the use of criminal law measures, judicial discretion.